

Nový zákon o evidenci skutečných majitelů a obchodní korporace

K 1. červnu 2021 vstupuje v účinnost nový zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů (dále jen „ESM“). Tímto zákonem je nahrazena dosavadní právní úprava této problematiky obsažená především v § 118b a násl. zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů (dál jen „Zákon o veřejných rejstřících“). Stávající evidence skutečných majitelů vedená dle Zákona o veřejných rejstřících je založena na evidenčním, ohlašovacím principu. S případným nesplněním evidenční povinnosti nejsou spojeny žádné sankční následky. Zároveň platí, že jediný, kdo může skutečného majitele nechat zapsat, je sama právnická osoba nebo svěřenský správce. Ani soud nemůže do obsahu stávající evidence o skutečných majitelích z vlastní iniciativy zasahovat. Evidence skutečných majitelů je zcela neveřejná a přístup do ní má pouze zákonem vymezený okruh státních orgánů a dalších osob (např. povinné osoby dle AML zákona) pro jasně stanovené účely.¹

ESN přináší celou řadu koncepčních změn, když na rozdíl od stávající právní úpravy této problematiky zavádí mechanismy ověřování a kontroly pravdivosti údajů vedených v evidenci, jakož i stanovuje poměrně výrazné sankce za nesplnění určitých povinností.

Hlavní změny, které ESM přináší:

A) Nová definice skutečného majitele

Skutečným majitelem se rozumí každá fyzická osoba, která je:

- i. **koncovým příjemcem** – tj. osobou, která může mít přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání podstatnou část z celkového majetkového prospěchu tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby nebo tvořeného při správě nebo zániku právního uspořádání (dále jen „prospěch“), a tento prospěch dále nepředává, když v souladu s § 3 ESM zjednodušeně platí, že za takovou osobu v případě obchodních korporací je považována každá osoba, která má podíl na prospěchu větší než 25% a tento podíl dále nepředává
- ii. **osobou s koncovým vlivem** – tj. osobou, která může bez pokynů jiného přímo nebo nepřímo uplatňovat rozhodující vliv v právnické osobě nebo na správu právního uspořádání. Pro obchodní korporace pak platí, že osobou s koncovým vlivem je každá fyzická osoba, která je ovládající osobou podle zákona o obchodních korporacích.

¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 37/2021 Sb.

DBK PARTNERS®

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

B) Zavedení institutu „náhradního skutečného majitele“

Pokud nebude možné skutečného majitele obchodní korporace zjistit, protože (i) skutečný majitel osoby sice existuje, ale není možné jej reálně zjistit, (ii) není zde nikdo, kdo by vymezení skutečného majitele zcela vyhovoval, nebo případně (iii) je otázka existence osoby odpovídající vymezení skutečného majitele prakticky nerozhoditelná, pak dle § 5 ESM platí, že skutečným majitelem jsou osoby ve vrcholném vedení obchodní korporace. Osobou ve vrcholném vedení je každá fyzická osoba, která zajišťuje každodenní nebo pravidelné řízení výkonu činností právnické osoby, jako je obchodní vedení, a při tom je (i) členem statutárního orgánu právnické osoby nebo osobou v obdobném postavení nebo zastupuje právnickou osobu v tomto orgánu, nebo (ii) přímo podřízena statutárnímu orgánu právnické osoby nebo jeho členovi. V případě holdingové struktury je novinkou, že nově budou za skutečného majitele považovány členové statutárního orgánu nejvýše postavené mateřské společnosti ve vlastnické struktuře společnosti, které se zápis týká.

C) Automatický průpis údajů

V některých případech bude docházet do evidence skutečných majitelů k automatickému průpisu údajů obsažených ve veřejných rejstřících, když se předpokládá, že tyto údaje vypovídají o skutečných majitelích; tedy že (i) příslušná fyzická osoba již dále podíl na prospěchu nepředává (§ 3 odst. 2 věta za středníkem ESM) nebo že (ii) prostřednictvím svého podílu na hlasovacích právech obchodní korporaci ovládá (§ 4 odst. 1 ESM), anebo že (iii) je osobou s koncovým vlivem díky svému angažmá ve statutárním orgánu právnické osoby (§ 4 odst. 2 ESM). Pravidla automatického průpisu dopadnou především na akciové společnosti s jediným akcionářem a na společnosti s ručením omezeným s jednoduchou strukturou. Odhaduje se, že automatický průpis se bude týkat přibližně jedné pětiny všech akciových společností a přibližně jedné poloviny společností s ručením omezeným.

I poté, co dojde k automatickému průpisu, může evidující osoba zajistit zápis skutečného majitele z vlastní vůle; tj. podáním návrhu soudu nebo požádáním notáře, když takovýto zápis bude mít vždy přednost před automatickým průpisem. Údaje zapsané na základě návrhu by neměly být automaticky přepsány, pokud budoucí automatický průpis evidující osoba nepovolí. V souvislosti s tím je třeba upozornit na to, že pokud obchodní korporace již zajistila zápis údajů o svém skutečném majiteli do evidence údajů o skutečných majitelích podle Zákona o veřejných rejstřících, nedojde k automatickému průpisu případných změn údajů o skutečném majiteli. Taková osoba však může „aktivovat“ automatický průpis návrhem adresovaným soudu nebo požádáním notáře.

Dál je třeba upozornit, že k automatickému průpisu nedojde u obchodních korporací, které nezajistily dle dosavadních právních předpisů zápis žádných údajů o svých skutečných majitelích, popř. tak učinily pozdě. Tyto společnosti jsou povinny zapsat své skutečné majitele bez zbytečného odkladu po nabytí účinnosti zákona (§ 9 odst. 1 věta druhá ESM). Pokud obchodní korporace zápis řádně a včas provedla, pak má šestiměsíční přechodnou dobu, ve které musí

zajistit, aby došlo k zápisu údajů vyžadovaných ESM (pokud nedojde k jejich automatickému průpisu).

D) Veřejný přístup k údajům z evidence skutečných majitelů

Novinkou je, že ESM zavádí veřejný přístup k některým údajům zapsaným v evidenci skutečných majitelů. Prostřednictvím stránek Ministerstva spravedlnosti je tak umožněno každému získat výpis z evidence skutečných majitelů; tj. zjistit, která fyzická osoba je skutečným majitelem obchodní korporace.

E) Sankce za porušení povinností

ESM zavádí poměrně výrazné veřejnoprávní i soukromoprávní sankce pro případ porušení povinností týkajících se zápisu do evidence skutečných majitelů.

i. Pokuty

Za porušení povinností týkajících se zápisu do evidence skutečných majitelů může být uložena pokuta až 500.000,-Kč. Přestupek projednávají obecní úřady s rozšířenou působností, když soud má povinnost o porušení povinností tyto správní orgány informovat, pokud ani na výzvu soudu nebude zajištěn zápis skutečného majitele

ii. Soukromoprávní sankce

ESM zavedl i výrazné soukromoprávní sankce za porušení povinností týkajících se zápisu do evidence skutečných majitelů

- **Nevymahatelnost právních jednání zastírajících osobu skutečného majitele** – v souladu s § 52 ESM jsou nevymahatelná práva a povinnosti z právního jednání zastírajícího osobu skutečného majitele, které vznikly v době, kdy není skutečný majitel zapsán v evidenci skutečných majitelů; to platí bez ohledu na to, kterým právním řádem se právní jednání řídí. Tato práva se tak stávají pouhou naturální obligací.
- **Zákaz výplaty podílu na zisku** - není-li skutečný majitel obchodní korporace zapsán v evidenci skutečných majitelů, nesmí tato obchodní korporace vyplatit podíl na prospěchu jemu, ani právnické osobě nebo právnímu uspořádání, jejichž je rovněž skutečným majitelem. Obchodní korporace nesmí vyplatit podíl na prospěchu také právnické osobě nebo právnímu uspořádání, jež nemá v evidenci skutečných

DBK PARTNERS®

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

majitelů zapsaného žádného skutečného majitele. Právo na podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích, který nebyl vyplacen do konce účetního období, ve kterém bylo rozhodnuto o jeho výplatě, zaniká.

- **Zákaz výkonu hlasovacích práv** - není-li skutečný majitel obchodní korporace zapsán v evidenci skutečných majitelů, nesmí při rozhodování nejvyššího orgánu této obchodní korporace vykonávat hlasovací práva nebo rozhodovat jako její jediný společník on, ani právnická osoba nebo ten, kdo jedná na účet právního uspořádání, jejichž je rovněž skutečným majitelem. Toto se nepoužije, pokud vzniklo postavení skutečného majitele 15 dnů před okamžikem rozhodování nejvyššího orgánu nebo jediného společníka. Hlasovací práva v obchodní korporaci nesmí při rozhodování nejvyššího orgánu vykonávat nebo jako její jediný společník rozhodovat také právnická osoba nebo ten, kdo jedná na účet právního uspořádání, jež nemají v evidenci skutečných majitelů zapsaného žádného skutečného majitele. Rozhodl-li jediný společník v rozporu s výše uvedenými pravidly, lze se dovolávat pouze neplatnosti tohoto rozhodnutí podle pravidel o neplatnosti rozhodnutí jediného společníka rozhodujícího v působnosti nejvyššího orgánu podle zákona upravujícího právní poměry obchodních korporací.

DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s.r.o.

Vinohradská 938/37 ■ 120 00 Praha 2 ■ telefon: +420 244 912 463 ■ fax: +420 244 912 803 ■ e-mail: ak@dbkp.cz ■ www.dbkp.cz